

Ivar Arosenius
Ett liv - en resa

Förord

I Regionens hus i Göteborg jobbar omkring 1 500 av Västra Götalandsregionens medarbetare på 15 förvaltningar och bolag. Att samlas i en gemensam byggnad möjliggör samarbeten mellan förvaltningarna och med en placering nära Centralstationen går det lätt att röra sig runt i regionen.

I byggnaden som stod färdig 2019 samspelar modern arkitektur med historia genom sammanlänkandet av det nya hög- och låghuset med Bergslagsbanans vita stationshus från 1881. Stationshuset är en välkänd byggnad i Göteborg, historiskt betydelsefull genom sin arkitektur och funktion. Bergslagsbanan var den 478 kilometer långa järnväg som i slutet av 1800-talet förband Göteborg med bland annat Värmland och Dalarna. Stationshuset byggnadsminnesmärktes år 2009. I ombyggnationen till dagens konferensanläggning har stor vikt lagts vid att bevara den ursprungliga känslan och interiören.

En del av stationshusets historia som jag tycker är särskilt intressant är att sekelskifteskonstnären Ivar Arosenius bodde här som barn. Hans far var baningenjör vid Bergslagens järnvägar och 1882 flyttade familjen in i en tjänstebostad i huset. Kopplingen lyfts fram i Regionens hus genom en presentation med reproduktioner av originalteckningarna till Arosenius kända barnbok *Kattresan* i en av korridorerna. I den här foldern kan du läsa mer om Ivar Arosenius och hans liv.

Johnny Magnusson (M)
Regionstyrelsens ordförande
Västra Götalandsregionen

▲ Regionens hus i Göteborg 2019, foto: Åke E:son Lindman

Innehållet baseras på biografin *Ivar Arosenius*, av Björn Fredlund (Bokförlaget Signum 2009). Bilder från aroseniusarkivet.se (2020).

2020 Konstnheten, Västfastigheter, Västra Götalandsregionen
Text: Emelie Storm, konstprojektledare, konstnheten@vgregion.se

Ivar Arosenius – Ett liv en resa

Konstnären Ivar Arosenius föddes i Göteborg 8 oktober 1878 och var aktiv runt sekelskiftet 1900. Hans konstnärsliv tog honom bland annat till Stockholm, Värmland och Paris innan familjelivet tog över. Då bosatte han sig i Älvängen där familjen blev kvar fram till hans bortgång 1909.

Många av Arosenius konstverk finns på Nationalmuseum i Stockholm och på Göteborgs Konstmuseum, där han även fått ett eget utställningsrum.

I det digitala arkivet aroseniusarkivet.se, finns många av Arosenius bilder och konstverk samlade för den som vill se mer.

Barndomen

När Ivar föddes bodde familjen i en stuga i närheten av Bergslagsbanans station i Göteborg. Några år senare, 1882, flyttade de in i en tjänstebostad i det då nybyggda stationshuset.

Arosenius var den tredje sonen i en syskonskara om fem. Liksom sina två äldre bröder ärvde han blödarsjuka från sin morfar via sin mor. Bröderna avled i sjukdomen redan i unga år, något som präglade familjens liv. Ivar, som ofta fick stanna inne från lek, utvecklade en rik fantasi och tecknade mycket redan som barn. Fantasin kom också att påverka och forma hans konstnärskap in i vuxen ålder.

◀ Stationshuset för Bergslagsbanan i Göteborg, 1906.
Fotograf okänd/Järvägsmuseets fotosamling

Studier i Göteborg och Stockholm

Redan som sextonåring var det tydligt att Arosenius planerade att bli konstnär. På realskolan ritade han karikatyrer av sina lärare och ville teckna för dagspressen. Hösten 1896 sökte han in till konstskolan Valand.

För att tillfredsställa föräldrarnas önskan om en klassisk konstutbildning sökte Arosenius – trots att han själv trivdes på Valand – till Konstakademien i Stockholm 1898. Efter en tid där hörde han talas om den mer progressiva utbildningen på Konstnärsförbundets skola, också den i Stockholm. Han sökte och blev antagen, delvis mot föräldrarnas önskan. Men även den utbildningen uppfattade han som för styrande och traditionell. Arosenius ville skapa poetisk konst med utgångspunkt i sin egen fantasi. År 1900 lämnade han både skolan och Stockholm för att återvända till Göteborg och Valand.

Utveckling och nya motivvärldar

I huvudstaden hade Ivar Arosenius introducerats för den bohemiska livsstilen som kom att prägla hans fortsatta liv i Göteborg. Arosenius hade ordinerats av sin läkare att "leva ett högt liv" eftersom alkohol ansågs hjälpa blodets koagulering. Livsstilen, med bohemiska kläder och mycket alkohol, gjorde att Ivar och hans vänner stack ut i Göteborgs stads- och krogmiljö. Blödarsjukan dolde han för sina studiekamrater och vänner, även om han då och då behövde bli omhändertagen av sin mamma och syster i hemmet.

Våren 1902 gick Arosenius far bort. I och med Ivars livsstil och uppbrott från studierna i Stockholm, hade far och son de sista

åren ett ansträngt förhållande. Faderns död tog hårt på Arosenius som vid samma tid drabbades av en kraftig blödning. För att vila upp sig åkte han sommaren 1902 till Värmland tillsammans med en vän. De tog sig till Värmland med Bergslagsbanan och vidare med ångbåt längs sjön Fryken till Torsby.

I Värmland fick Ivar nya krafter. Han förfördes av den vilda naturen och började arbeta mer och mer med akvarell och färg. Landskap, sägner, sagor och poesi blev vid den här tiden vanliga inom konsten. Arosenius motivvärld, som tidigare präglats av staden och människorna där, öppnade sig nu mot naturens skönhet, nationalromantiska motiv och symbolism.

Ett nytt liv ute i Europa

År 1903 gav sig Arosenius ut på en studieresa i Europa. Målet var att resa till Paris via Berlin och München. Det blev en resa som erbjöd besök på ett flertal museer och många konstupplevelser. Väl framme i Paris bosatte han sig i Montparnasse, ett område i stadens utkant där många konstnärer levde och skapade under det tidiga 1900-talet.

Även i Paris var barer och caféer välbesökta av Arosenius och andra skandinaviska konstnärer. Men alkoholen slet på kroppen. Under tiden i Frankrike lämnades Arosenius av sin ungdomskärlek och smärtan efter uppbrottet syntes genom våldsamma inslag i hans konst. Både sjukdomen och hjärtesorgen tärde och han hade svårt att finna arbetsro. Trots det lyckades Arosenius under sin tid i Paris producera en stor mängd konstverk. 1905 ställde han ut flertalet arbeten på den årliga utställningen *Salon des Indépendants* där han fick ett

eget rum som blev mycket välbesökt. I samband med utställningens öppning bestämde han sig dock för att lämna kontinenten och återvända till Göteborg.

Start på familjelivet

Ivar gjorde ett kort uppehåll i hemstaden innan han åkte till Stockholm för att vila upp sig hos modern som flyttat dit. Under den korta göteborgsvistelsen kom han i kontakt med Eva Adler (döpt till Ida, kallad Iwa av sin familj och Eva av Ivar) som själv strävade efter att bli konstnär.

Paret sammanstrålade under sommaren 1905 på familjen Adlers gods i Västergötland och till hösten flyttade Eva till Stockholm för att läsa vid Konstnärskörbundets skola. Då växte ett förhållande mellan Eva och Ivar fram.

Eva blev snart ett återkommande motiv i Ivars konst. Paret gifte sig i närheten av släkten Adlers gods år 1906, Eva var då gravid. I väntan på barnet flyttade paret ut på landet i närheten av Kolmården, isolerade från stadens laster och lockelser.

Trots ett mer harmoniskt liv i Kolmården drabbades Arosenius där av en kraftig blödning. I sviterna av sjukdomen målade han ett självporträtt där han stående på en äng – blek och svag, med en blomsterkrans på huvudet – tittar på betraktaren genom bilden. Runt honom svävar sländor, som med sin korta livstid symboliserar döden och livets bräcklighet, i en parningsdans som berättar om nytt liv och en kommande generation.

Den 4 juli 1906 föddes parets dotter Eva Benedicta Elisabeth, senare även kallad Lillan. Födelsen förändrade Ivar och det blev uppenbart att familjen nu stod i centrum både i livet och konsten. Eva och Ivar sökte sig nu tillbaka till västkusten. Evas familj ägde en stuga i Älvängen och 1907 slog de sig ner där.

Hemmet i Älvängen

För stugan i Älvängen betalade familjen en hyra om en tavla per år till Evas mor. Tomten låg vid landsvägen mellan Göteborg och Trollhättan med utsikt över åkrar och ängar ned mot Göta älv och höjderna på andra sidan vattnet. Utsikten påminde om barndomens utsikt över älven och Hisingen från stationshuset i Göteborg.

Hemmet i Älvängen var enkelt inrett och fyllt med Arosenius målningar, både inramade och som målade dekorationer på väggar och möbler. Barnet Lillan blev ett vanligt och återkommande motiv när hon utforskade hemmet och världen. Lillian avbildas ofta i livets och kärlekens färg i en röd klänning. De här åren blev Arosenius mest produktiva.

Det var också nu, under åren 1907–1908, som Arosenius började nå verklig framgång. Han deltog i ett flertal utställningar och skämttidningen *Söndags-Nisse* gav ut ett nummer helt tillägnat honom. I november 1908 deltog han tillsammans med två vänner i en utställning på Valand där Arosenius själv stod för hela 232 arbeten, varav elva såldes. Bland annat köptes målningen *Flickan och ljuset*, en målning av Lillan framför ett brinnande ljus på spiselkransen i hemmet i Älvängen, in till Göteborgs konstmuseums samlingar.

Kattresan

Litteraturen var ständigt närvarande i den unga familjen Arosenius, liksom den varit i Ivars föräldrahem. Ivar hade egna författarplaner och skrev och illustrerade fabler som publicerades i skämttidningar.

Den första bilderboken till Lillan skapades redan år 1907 och var inte tänkt att tryckas. När hon växte och blev äldre författade Arosenius ett flertal bildberättelser till dottern, bland annat *Lillans månresa* och *Hönsritten* som båda har publicerats. Mest känd är dock *Kattresan*. Den har lästs av generationer av barn och översatts till flera språk. I berättelsen ger sig Lillan ut på en galen resa tillsammans med en katt. I sin väg träffar de djur och människor, snälla som elaka och likt många barnböcker finns skrämmande inslag med i historien. Berättelsen avslutas med att Lillan åter är tillbaka, lugn och trygg, i sin mammas famn. *Kattresan* gavs ut efter Arosenius bortgång.

Övergången till bilderboken och berättandet blev den sista stora utvecklingen i Ivar Arosenius konstnärskap. Han hade under julen 1908 insjuknat med en mindre halsinfektion och på nyårsdagens kväll 1909 brast ett blodkärl i halsen och han avled av den kraftiga blödningen.

Arosenius begravdes på Östra begravningsplatsen i Göteborg, men hans konstverk och konstnärliga gärning lever vidare.

- ◀ *Kattresan*, 1909. I den understa bilden går det att skönja ett fingeravtryck. Är det Ivars manto?
Reproduktioner av originalteckningar.
Tack till Aroseniusprojektet, aroseniusarkivet.se, 2020.

I Stationshuset som är en del av Regionens hus i Göteborg hänger reproduktioner av originalteckningar från Ivar Arosenius *Kattresan*.

Presentationen är framtagen tillsammans med Aroeniusprojektet.
Foto: Mikael Stenberg

Självporträtt med blomsterkrans, 1906. Akvarell och ►
gouache 31,5 x 24 cm. Nationalmuseum, Stockholm.